

Column: **De moed om te verliezen. Roermond als spiegel van de democratie.**

De afgelopen weken is er veel gesproken over de politieke ontwikkelingen in Roermond. Vaak gaat het daarbij over personen, verhoudingen en coalities. Zelf denk ik dat er onder die gebeurtenissen een grotere vraag schuilt: wat gebeurt er met een democratie wanneer bestuur steeds afhankelijker wordt van populariteit en de korte termijn? Daarover heb ik deze column geschreven. Over politieke moed en bestuurlijke voorzichtigheid. Over de vraag hoe Roermond omgaat met thema's als water, wonen, klimaat en sociale samenhang. Ik schreef deze tekst vorige week in de bus op weg naar Parijs, waarbij 'Absolute democratie van Ilja Leonard Pfeiffer' mij inspireerde. Ik heb de column als opiniestuk aangeboden aan Dagblad De Limburger. Daarbij heb ik de originele tekst omwille van redactionele plaatsbaarheid ingekort. De redactie heeft de tekst marginaal geredigeerd en de titel aangepast. Het opiniestuk is zojuist verschenen in de digitale krant van Dagblad De Limburger en verschijnt donderdagochtend in de papieren krant, in alle regionale edities. Omdat ik vind dat dit gesprek breder gevoerd mag worden, deel ik hem hier integraal.

Roermond spreekt graag over verbinding. Over samenleven. Over de zachte Limburgse bestuurscultuur waarin men elkaar na een debat nog altijd tegenkomt op de Markt, in de Munsterstraat, bij een koffietafel in Swalmen of onder de gewelven van het oude stadhuis. De stad houdt van bestuurlijke rust, van herkenbaarheid, van politici die zichtbaar zijn in de wijken en weten welke straat opnieuw bestraat moet worden, welke vereniging subsidie nodig heeft en welke ondernemer zich niet gehoord voelt. Daarin schuilt de kracht van de lokale politiek, maar daar ontstaat ook haar grootste gevaar. Een democratie die uitsluitend nog probeert geliefd te blijven, verliest langzaam haar vermogen om richting te geven.

De recente breuk tussen LVR en PRO laat dat scherper zien dan velen in Roermond willen toegeven. Aan de oppervlakte ging het over coalitievorming, over vertrouwen, over bestuursstijl en over de vraag met wie men verder wilde regeren. Maar onder die oppervlakte speelde iets fundamenteelers. Een vraag die al duizenden jaren oud is en die Thucydides beschreef toen hij de ondergang van de Atheense democratie analyseerde: wat gebeurt er met een democratie wanneer bestuurders niet langer bereid zijn impopulaire keuzes te verdedigen, maar zich steeds afhankelijker maken van de onmiddellijke stemming van het volk?

PRO Roermond was verbaasd over het advies van informateur Franssen om een coalitie te vormen zonder PRO en zonder wethouder Smitsmans, die na dertien jaar bestuurservaring plots buitenspel werd gezet. Vanuit PRO bezien was de verwijdering helemaal niet onafwendbaar. Integendeel, men zag zichzelf als een stabiele factor op dossiers die juist een lange adem vereisen: duurzaamheid, sociaal beleid, klimaatadaptatie en de vraag hoe Roermond zich moet voorbereiden op een toekomst waarin water, wonen en sociale ongelijkheid steeds grotere druk uitoefenen op de stad. De gang van zaken voelt voor velen als een machtsoperatie in plaats van een ideologische keuze. Een parallel met de lessen uit de democratieën van het verleden wordt zichtbaar.

Thucydides beschrijft hoe Athene na Perikles langzaam veranderde van een democratie met richting in een democratie die steeds gevoeliger werd voor opportunisme, korte termijnpolitiek en de grilligheid van de publieke opinie. De grote fout van Athene was niet dat het volk inspraak kreeg. De grote fout was dat leiders hun positie afhankelijk maakten van voortdurende populariteit en daardoor hun vermogen verloren om verder te kijken dan het onmiddellijke sentiment van het moment. Roermond is geen Athene.

Franssen is geen Perikles. Daarin ligt de les, want waar Perikles volgens Thucydides nog bereid was impopulaire maatregelen te verdedigen vanuit een visie op de toekomst van de polis, lijkt de moderne lokale politiek veel meer op de figuren die na hem kwamen: bestuurders die stabiliteit verwarren met behoud van macht, die publieke rust belangrijker vinden dan richting en die vooral proberen het politieke klimaat beheersbaar te houden. In die zin doet Franssen minder denken aan een groot Europees staatsman dan aan de bestuurders die Thucydides beschrijft in de periode waarin Athene langzaam begon te reageren in plaats van te leiden. Mensen die voortdurend probeerden de volksstemming te lezen, coalities bijeen te houden en conflicten te neutraliseren, terwijl de grote strategische vragen onbeantwoord bleven.

Want wat is de langetermijnvisie van Roermond eigenlijk? Het duurzaamheidsprogramma 2025-2028 van wethouder Loganathan gebruikt duidelijk de juiste woorden. Klimaatadaptatie. Circulariteit. Vergroening. Samenwerking. Duurzaamheid. Maar tussen de beleidszinnen ontbreekt iets essentieels: een werkelijk beeld van de stad die Roermond over dertig jaar moet zijn. Want echte visie betekent uiteindelijk dat een bestuurder bereid moet zijn maatregelen te nemen die mensen pijn doen. En dus blijven die maatregelen veelal uit. Iedereen weet dat Roermond kwetsbaar is voor hoogwater, maar niemand durft serieus te spreken over harde bouwbeperkingen langs kwetsbare gebieden of over het drastisch teruggeven van ruimte aan water. Iedereen zegt duurzaamheid belangrijk te vinden, maar niemand wil werkelijk het autoverkeer terugdringen of parkeren structureel duurder maken. Iedereen wil betaalbare woningen voor jongeren, maar niemand durft projectontwikkelaars werkelijk te begrenzen of speculatie hard aan te pakken. Iedereen spreekt over leefbaarheid, maar vrijwel niemand durft te zeggen dat consumptie, verharding en voortdurende economische groei niet eindeloos verenigbaar zijn met een klimaatbestendige stad. Waarom niet? Omdat zulke maatregelen stemmen kosten. Daar begint de crisis van de moderne democratie. Politiek verandert langzaam in permanente publiekmeting. Sociale media versterken dat proces iedere dag opnieuw. Een verkeersbesluit wordt geen bestuurlijke afweging meer, maar een emotionele veldslag. Een bouwproject verandert in een identiteitsoorlog. Een wethouder wordt niet langer beoordeeld op de vraag of hij over vier of tien jaar gelijk krijgt, maar op de vraag of hij morgen negatieve reacties oproept uit Roermond, Maasniel, Herten of Swalmen op Facebook. Dat maakt bestuur voorzichtig. Te voorzichtig.

Hetzelfde mechanisme zie je terug in het sociaal domein. Ook daar spreekt men tegenwoordig vooral over efficiëntie, hervorming, betaalbaarheid en toekomstbestendigheid. Dat klinkt rationeel. Gemeenten kampen immers met tekorten. Maar achter die taal schuilt een politieke keuze die men liever niet expliciet benoemt. Efficiënter betekent vaak: minder tijd, minder nabijheid en minder menselijkheid. Wanneer zorg en welzijn uitsluitend nog worden doorgerekend in spreadsheets, verandert maatschappelijke ondersteuning langzaam in kostenbeheer. Dan wordt de vraag niet

langer hoe een gemeenschap sterk blijft, maar hoeveel ondersteuning financieel nog acceptabel is. Daarin wordt zichtbaar wat voor soort politiek een stad werkelijk bedrijft.

Een stad met langetermijnvisie zou zich afvragen hoe zij voorkomt dat jongeren vertrekken omdat wonen onbetaalbaar wordt. Hoe zij voorkomt dat eenzaamheid, dakloosheid en psychische problemen verder toenemen. Hoe buurten leefbaar blijven wanneer sociale verbanden verdwijnen. Hoe publieke voorzieningen beschermd kunnen worden tegen de logica van voortdurende efficiëntie. Maar zulke vragen leveren geen snelle politieke winst op. En dus verdwijnen zij naar de achtergrond. Daarmee ontstaat een merkwaardige paradox. De lokale politiek presenteert zichzelf als pragmatisch en daadkrachtig, terwijl juist de werkelijk moeilijke keuzes voortdurend worden uitgesteld. Dat is bestuurlijke angst. Geen kracht.

Thucydides beschreef hoe democratieën kwetsbaar worden zodra leiders uitsluitend nog reageren op wat het volk op korte termijn wil horen. Ilja Leonard Pfeijffer laat in Absolute democratie zien dat dit mechanisme in onze tijd alleen maar sterker is geworden. Politici worden steeds afhankelijker van onmiddellijke bevestiging. Populariteit vervangt richting. Verkiesbaarheid vervangt moed.

Dat maakt de situatie in Roermond groter dan een lokale coalitiestrijd. De stad wordt een spiegel van een democratie die langzaam haar richting verliest. Want wat gebeurt er wanneer een samenleving wel voortdurend spreekt over duurzaamheid, maar geen offers wil brengen? Wat gebeurt er wanneer men wel zegt dat sociale cohesie belangrijk is, maar tegelijk iedere maatregel beoordeelt op directe persoonlijke hinder? Wat gebeurt er wanneer bestuurders vooral bezig zijn met beheersbaarheid en electorale stabiliteit, terwijl klimaatverandering, vergrijzing en woningnood steeds urgenter worden? Dan ontstaat langzaam een democratie zonder richting. Een democratie die bestuurt van incident naar incident, van cliënt naar cliënt, terwijl de grote vragen over water, wonen, klimaat en een samenleving waarin iedereen een plek mag hebben blijven liggen tot de werkelijkheid harder blijkt dan de politieke moed van haar bestuurders. Een democratie die reageert, maar niet meer leidt. De belangrijkste les voor Roermond is uiteindelijk geen partijpolitieke les, maar een morele.

Een stad kan alleen een toekomst opbouwen wanneer haar inwoners bereid zijn leiders te verdragen die niet voortdurend populair hoeven te zijn. Want echte democratie betekent niet dat iedere maatregel prettig voelt. Echte democratie vraagt soms om bestuurders die bereid zijn weerstand te verdragen om iets te beschermen dat groter is dan hun eigen populariteit. Water. Ruimte. Sociale samenhang. De waardigheid van zorg. De leefbaarheid van toekomstige generaties. Om bestuurders die, zoals Smitsmans dat in Roermond meer dan een decennium probeerde, tegelijk naar de inwoner van vandaag én naar de stad van morgen durven kijken, wetende dat die spanning politieke moed vereist. De tragiek van moderne democratieën is dat men die noodzaak vaak pas inzielt wanneer de prijs van het uitstel onomkeerbaar is geworden. Dat was de les van Athene. En misschien wordt dat ook ooit de les van Roermond.

Rob van Vugt

Adviseur duurzaamheid en schrijver, Roermond

Arras (F), Hemelvaartsdag, 14 mei 2026